

Handläggare
Sarah Chaara
Telefon: 08-508 24 953**Till**
Skärholmens stadsdelsnämnd
2018-03-22

Boendeplanering för äldre i regionen västra Stockholm

Förvaltningens förslag till beslut

1. Stadsdelsnämnden godkänner förvaltningens anmälan av boendeplanering för äldre i regionen Västra Söderort.
2. Stadsdelsnämnden godkänner boendeplaneringen för äldre i regionen Västra Söderort.

Susanne Leinsköld
StadsdelsdirektörAnna Mattsson
Avdelningschef

Sammanfattning

Stadsdelsförvaltningarna Skärholmen, Hägersten-Liljeholmen och Älvsjö har enligt uppdrag från äldreförvaltningen reviderat den gemensamma äldreboendeplanen för regionen Västra Söderort.

Förvaltningarna ser att det finns behov av profil-/vård- och omsorgsboende för äldre med missbruksproblematik, äldre hemlösa och äldre personer med psykisk ohälsa. Behov finns även av vård- och omsorgsboende för yngre personer med demenssjukdomar.

För närvarande är det en bra balans mellan behoven och efterfrågan på platser avseende dagverksamhet med demensinriktning. Behoven bedöms öka något på sikt.

Skärholmens stadsdelsförvaltning föreslår att nämnden godkänner boendeplaneringen för äldre i regionen Västra Söderort.

Bakgrund

Boendeplanen är ett underlag för att klargöra behovet av vård- och omsorgsboenden, servicehus och seniorboenden med aktivitetscenter för äldre på kort och lång sikt. Syftet är att säkerställa en trygg boendesituation för målgruppen. Stadsdelsnämnderna har i uppdrag att samverka i sina regioner och årligen ta fram ett gemensamt förslag till plan för vård- och omsorgsboenden, servicehus och seniorboenden med aktivitetscenter.

I regionen Västra Söderort ingår stadsdelsnämnderna Skärholmen, Hägersten-Liljeholmen och Älvsjö.

Regionens Boendeplan för äldre 2019 med utblick mot 2040 lämnas till äldreförvaltningen för samordning.

Stockholms stad, liksom Västra Söderort erbjuder tre olika boendeformer för äldre, vård- och omsorgsboende, servicehus och seniorboende med aktivitetscenter. Vård- och omsorgsboenden finns med olika inriktningar såsom för äldre med omfattande omvårdnadsbehov eller behov av särskilda insatser och korttidsboende. För att få lägenhet/boende på servicehus och vård- och omsorgsboende krävs biståndsbeslut. Det krävs inte något biståndsbeslut för att få lägenhet/boende i seniorboende med aktivitetscenter. För att få en sådan lägenhet ställer sig de sökande i kö via bostadsförmedlingen.

Ärendet

Antalet äldre personer över 65 år i Stockholms stad beräknas öka de kommande åren enligt stadens officiella befolkningsprognos. På uppdrag av Stockholms stad har Sweco utvecklat en modell för att prognostisera äldreomsorg. Modellen är baserad på de senaste årens utveckling av omsorgstagande och befolkningens demografiska utveckling samt på vad forskningen säger om äldres hälsoutveckling.

Medellivslängden ökar

Befolkningens medellivslängd ökar stadigt. De som föds nu har en förväntad medellivslängd på 84,3 år för kvinnor och 80,8 år för män. Snabbast har ökningen varit för män och i framtiden väntas kvinnors och mäns medellivslängd fortsätta öka samtidigt skillnaden mellan könen minskar.

Den minskade skillnaden mellan mäns och kvinnors medellivslängd kan även vara en faktor bakom att andelen äldre som bor ensamma minskar. Ensamboende äldre har behov av äldreomsorg i högre

utsträckning än de som bor med en partner. Detta visar sig bland annat i Swecos analyser av samband mellan ensamboende och omsorgstagande. Den minskade andelen ensamboende kan därför väntas bidra till ett minskat behov av omsorg.

I prognosen antas ett fortsatt minskat omsorgstagande

Forskningen pekar på att antalet omsorgskrävande år är detsamma trots att medellivslängden ökar, det vill säga att omsorgstagandet fortfarande är lika stort men inträffar senare i livet. Prognosen utgår från omsorgstagandet idag uppdelat på kön, ålder, omsorgsform och stadsdelsförvaltning. Omsorgstagandet väntas minska i varje specifik ålder under prognosperioden baserat på följande faktorer:

- utvecklingen som observerats de senaste åren med lägre konsumtion av äldreomsorg för de flesta omsorgsgrupper
- utvärdering av tidigare prognoser där utfallet stämmer väl överens med beräknad konsumtion, även på några års sikt
- ökat samboende. Par konsumerar mindre omsorg, då männens medellivslängd ökar snabbare än kvinnornas antas paren leva en större del av sina liv tillsammans och med relativt sett mindre omsorg
- den medicinska och tekniska utvecklingen som till exempel kan förväntas reducera den framtida förekomsten och effekterna av demens
- befolkningens ökande utbildningsnivå. Hälsoutvecklingen har observerats som mer gynnsam för befolkning med högre utbildningsnivå och en positiv utveckling av högutbildade antas därför leda till ett lägre omsorgsbehov
- en viss hälsoförbättring bland de äldsta, främst vad gäller att klara grundläggande vardagliga aktiviteter (ADL)

Swecos framskrivna prognos av befolkning och behov för Västra Söderort

Sweco har de senaste åren tagit fram årliga omsorgsprognoser för hela staden och för stadens 14 stadsdelsområden.

Befolkningsprognos och prognos för äldreomsorgstagare 2017-2040 för Västra Söderort presenteras nedan i valda delar.

Befolkningsutveckling prognos

Ålder/År	2017	2020	2030	2040
65-år	20 280	22 050	29 740	38 860
65-79 år	14 850	16 510	21 170	26 640
80-år	5 430	5 540	8 580	12 220
85-år	3 030	2 940	4 110	3 350
90-år	1 330	1 260	1 380	2 480

I september 2017 var det faktiska antalet äldre över 65 år i regionen 20 280 personer och antalet över 80 år var 5 430 personer. Av prognosen framgår att antalet äldre över 80 år ökar något under de närmaste åren i regionen. Antalet äldre över 85 år minskar fram till 2021 för att därefter öka. Antalet över 90 år förväntas minska något närmaste åren och ökar igen först från 2026 i regionen.

Antal äldreomsorgstagare, vård- och omsorgsboende prognos

Ålder/år	2018	2020	2025	2030	2040
Totalt	790	790	840	920	1 220
80-år	610	590	620	710	1 000
85-år	490	460	460	530	790
90-år	320	310	290	300	500

I september 2017 var det faktiska behovet av vård- och omsorgsboende 790 platser. I prognosen från Sweco framgår att behovet av vård- och omsorgsboende i regionen ligger på en stabilt nivå på 790 platser under de närmaste åren för att sedan börja öka från år 2023.

Vård- och omsorgsboende, permanent boende

Sammanställning av platser per inriktning och stadsdel

Stadsdel	Somatisk inriktning	Demensinriktning
Hägersten-Liljeholmen	107	186
Skärholmen	75	137
Älvsjö	59	252
Regionen	241	575

Totalt i regionen finns 816 platser vård- och omsorgsboende, permanent boende exklusive profilboende och korttidsboende

Hägersten-Liljeholmen

Inom Hägersten-Liljeholmens stadsdel finns det totalt 293 platser i heldygnsomsorg, där verksamhet drivs i egen regi, på entreprenad och av privat utförare enligt ramavtal.

Skärholmen

Inom Skärholmens stadsdel finns det totalt 212 platser i heldygnsomsorg, där verksamhet drivs i egen regi och av privata utförare enligt ramavtal.

Älvsjö

Inom Älvsjös stadsdel finns det totalt 311 platser i heldygnsomsorg, där verksamhet drivs i egen regi, på entreprenad och av privata utförare enligt ramavtal.

Respektive förvaltnings enheter, inriktningar och platser redovisas i bilaga 1.

Lediga lägenheter i vård- och omsorgsboende per 20 november 2017 i Västra Söderort

Totalt fanns 20 lediga lägenheter i vård- och omsorgsboende, varav elva platser med demensinriktning och nio platser med somatisk inriktning.

Ett antal platser, såväl inom vård-och omsorgsboende som inom korttidsboende har stängts permanent eller tillfälligt för att matcha utbudet mot behoven. Detta har inneburit att antalet lediga platser har minskat jämfört med förra Boendeplaneringen då det fanns 32 lediga platser. Då en del av platserna är tillfälligt stängda finns möjlighet att relativt snabbt utöka antalet platser när behov uppstår.

Viktiga händelser och förändringar under 2017 som påverkar årets boendeplanering

En översyn pågår inom Hägersten-Liljeholmen. Lokalerna på Axelsbergs Vård- och omsorgsboende är inte ändamålsenliga utifrån ett kostnadseffektivt perspektiv. Boendet är modernt och tillgängligt men utformningen med nio lägenheter per våningsplan är inte optimal utifrån ett bemannings- och kostnadsperspektiv

Förvaltningarnas samlade bedömning är att utbudet av vård- och omsorgsboende kan tillgodose behovet under de närmaste åren. Risken för överkapacitet av vård- och omsorgsboendeplatser kvarstår men bedöms ha minskat något jämfört med föregående år.

Förändringar i platsantal som genomförts 2017

Hägersten-Liljeholmen

En avdelning med 16 platser på Fruängsgårdens vård- och omsorgsboende hålls sedan april 2017 stängd på grund av många lediga platser. Översyn av hur platserna ska hanteras pågår. En del av lokalerna används tillfälligt till en evakuering av en annan av förvaltningens verksamheter.

Skärholmen

Åtta platser på Sättra vård- och omsorgsboende hålls stängda tills vidare. Inom det privat drivna vård- och omsorgsboendet Byholmen planeras för att öppna en ny enhet med nio platser för äldre med funktionsnedsättning.

Älvsjö

En avdelning med åtta platser på Kristallgårdens vård- och omsorgsboende har avvecklats och stängts permanent på grund av låg beläggning. Förberedelse av uthyrning till annan verksamhet inom Stockholms stad pågår. På Solberga vård- och omsorgsboende hålls fem korttidsplatser och fem demensplatser tillfälligt stängda på grund av minskat behov/låg beläggning. Lokalerna används inte till annat ändamål.

Förelägganden från Arbetsmiljöverket

Inga av regionens boenden har förelägganden från Arbetsmiljöverket.

Behov av ombyggnationer och/eller större investeringar

Att regionen har moderna, funktionella och fräscha boenden och lokaler är viktigt både ur boende- och arbetsmiljöperspektiv. Ett engagerat samarbete och god samverkan mellan stadsdelsförvaltningarna och Micasa och övriga fastighetsägare är en förutsättning för detta. Åtgärder behöver finansieras och planeras in löpande. I dagsläget finns flera boenden inom regionen som behöver moderniseras och upprustas.

Hägersten-Liljeholmen

Fruängsgårdens vård- och omsorgsboende samt Fruängsgårdens och Trekantens servicehus är i behov av modernisering och upprustning.

Skärholmen

Inom Skärholmens vård- och omsorgsboende finns inte något behov av upprustning i dagsläget.

Älvsjö

På Kristallgården genomfördes 2008 en ombyggnad/upprustning på tre av de nu befintliga fyra avdelningarna. Den fjärde avdelningen är fortfarande inte åtgärdad vilket behövs. Ett helhetsgrepp över hela boendet behövs för att uppnå en uppdaterad gemensam standard.

Älvsjö servicehus är slitet och i behov av modernisering och upprustning framförallt i gemensamhetslokaler och allmänutrymmen. Senaste upprustningen genomfördes 2001.

Solberga vård- och omsorgsboende är i behov av modernisering och upprustning. Lokalerna är gamla, slitna och otidsenliga med långa korridorer. De enskilda lägenheterna saknar kokmöjligheter.

Vård- och omsorgsboende - intressentboende med inriktning mot exempelvis språk, kultur, etnicitet

Antal platser per stadsdel och inriktning på eventuellt intressentboenden som finns.

I Hägersten-Liljeholmen finns vård- och omsorgsboendet La Casa, i privat regi, med spanska som språkinriktning.

Vård- och omsorgsboendet har 33 lägenheter. Åtta platser har somatisk inriktning och 25 har demensinriktning.

I nuläget bedöms stadens samlade bestånd av intressentboende täcka regionens behov.

Vård- och omsorgsboende – profilboende utifrån gemensamma sjukdomsdiagnoser och/eller funktionsnedsättningar

Totalt finns 28 korttidsplatser i regionen varav 11 platser med demensinriktning.

Antalet platser och inriktning på respektive profilboende

11 platser, Huntingtons sjukdom Sätra vård- och omsorgsboende

7 platser, frontallobsdemens Sätra vård- och omsorgsboende

10 platser, kognitiv svikt Sätra vård- och omsorgsboende

18 platser, socialpsykiatri (+ 55år) Sätra vård- och omsorgsboende

10 platser, socialpsykiatri (+ 55år) Triangeln, Trekantens servicehus

Förändrade behov av profilboende, behovsbilden per region

Det finns behov av profil-/vård- och omsorgsboende för äldre med missbruksproblematik, äldre hemlösa och äldre personer med psykisk ohälsa. Behov finns även av vård- och omsorgsboende för yngre personer med demenssjukdomar.

Vård- och omsorgsboende - korttidsplatser**Skärholmen**

Ekehöjden vård- och omsorgsboende har sex platser med demensinriktning.

Björksätra vård- och omsorgsboende har tolv platser med somatisk inriktning.

Älvsjö

Kristallgårdens vård- och omsorgsboende har fem platser med somatisk inriktning.

Solberga vård- och omsorgsboende har fem platser med demensinriktning.

Tillgången på korttidsplatser bedöms idag motsvara behovet. Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltning deltar som en av pilotstadsdelarna i projektet "Tryggt mottagande i hemmet". Projektet finansieras och följs upp av äldreförvaltningen och syftet är att göra hemgången från slutenvård och korttidsboende så trygg som möjligt. Sedan projektstarten i januari har 37 personer fått insatsen "tryggt mottagande" biståndsbedömd. Brukare och anhöriga har uttryckt att man känner sig trygg med insatsen. Insatsen kan leda till att behovet av korttidsplatser minskar.

Fem korttidsplatser på Solberga vård- och omsorgsboende hålls tillfälligt stängda. De två korttidsplatser som inrymts i Älvsjö servicehus har avvecklats.

SHIS och HVB-hem

SHIS (Stiftelsen Hotellhem i Stockholm)

Regionen köpte 13 platser i december 2017

HVB-hem (Hem för vård eller boende)

Regionen köpte 8 platser inom staden och 12 platser i annan kommun i december 2017.

Servicehus

Inom regionen finns tre servicehus med totalt 253 lägenheter:

Fruängsgårdens servicehus	104 lägenheter
Trekantens servicehus	89 lägenheter
Älvsjö servicehus	60 lägenheter.

Totalt har regionen 45 lägenheter som är möjliga att hyra ut fördelat enligt följande:

Fruängsgårdens servicehus	33 lägenheter
Trekantens servicehus	8 lägenheter
Älvsjö servicehus	4 lägenheter

Inget av servicehusen är under ombyggnation. Hägersten-Liljeholmens förvaltning avser att utreda möjligheterna att omvandla Fruängsgårdens servicehus till seniorboende med aktivitetscenter. Inga lediga lägenheter används som evakueringslägenheter för närvarande och ingen korttidsvård bedrivs på servicehusen.

Samtliga servicehus har behov av modernisering och upprustning.

Seniorboende med aktivitetscenter

Regionens befintliga seniorboenden med aktivitetscenter

I Västra söderort finns för närvarande 392 lägenheter för seniorboende fördelat på tre boenden. Under våren 2018 öppnas ytterligare ett boende och sammantaget finns då 474 lägenheter för seniorboende. På tre av dessa seniorboenden finns aktivitetscenter.

Hägersten-Liljeholmen

Axelsbergs seniorboende, 126 lägenheter. Från och med 1 april 2018 ansvarar stadsdelsförvaltningen för aktivitetscentret Kastanjens seniorboende med 82 lägenheter utan aktivitetscenter öppnas av Micasa i Midsommarkransen våren 2018.

Skärholmen

Skärholmens seniorboende, 234 lägenheter med Björken och Tallens aktivitetscenter. Tallens aktivitetscenter vänder sig till döva och dövblinda som bor på seniorboendet.

Älvsjö

Långbrobergs seniorboende 32 lägenheter. Från och med 1 april 2018 ansvarar stadsdelsförvaltningen för aktivitetscentret. Inrymt i Älvsjö servicehus finns även Älvsjöträffen som är en öppen dagverksamhet.

Många äldre bor idag i fastigheter som är utan hiss eller på annat sätt otillgängliga. För de som inte uppfyller kriterierna för servicehus eller vård- och omsorgsboende blir seniorboendet ett bra alternativ.

Dagverksamhet

Dagverksamhet med inriktning demens, biståndsbedömd

För närvarande är det en bra balans mellan behoven och efterfrågan på platser. Behoven bedöms öka något på sikt. För att kunna tillgodose de äldres behov i hemmet vid demenssjukdom är dagverksamhet en bra insats. Det finns önskemål om att kunna vara på dagverksamhet på eftermiddagen då det kan vara svårt att gå upp tidigt för att åka till verksamheten.

Inom regionen finns 63 platser för dagverksamhet med demensinriktning

Hägersten-Liljeholmen

Solkatten 15 platser

Sjöbrisen 15 platser

Junigården 8 platser

Skärholmen

Sätra 15 platser

Älvsjö

Solberga 10 platser

Social dagverksamhet, biståndsbedömd

Nyttjandet av social dagverksamhet skiljer sig mellan förvaltningarna i regionen. I februari 2018 är 16 personer i Älvsjö och Skärholmen beviljade insatsen social dagverksamhet. Dagverksamheten kan beviljas som ett komplement till hemtjänsten för att den äldre ska kunna fortsätta bo kvar i eget boende. De sociala dagverksamheter som finns i Stockholms stad är belägna på Östermalm, Kungsholmen och Södermalm. Inom regionen Västra Söderort innebär det relativt långa resor/transporter som är både dyra och upplevs som krävande av flera av de äldre som beviljats dagverksamhet. Det kan övervägas om man ska utreda möjligheter till och effekter av att erbjuda biståndsbedömd social dagverksamhet lokalt i Västra Söderort.

Hägersten-Liljeholmens bedömning är att behovet av social dagverksamhet tillgodoses genom stadsdelsområdets öppna mötesplatser och aktivitetscenter. Äldre med psykiska funktionsnedsättningar erbjuds sysselsättningsverksamhet, socialpsykiatri/äldrepsykiatri samt daglig verksamhet och får sina behov tillgodosedda genom dessa verksamheter.

Entreprenadupphandling

Kristallgården vård- och omsorgsboende med somatisk inriktning, 40 platser permanentboende och fem platser korttidsboende.

På Kristallgården genomfördes 2008 en ombyggnad/upprustning på tre av de nu befintliga fyra avdelningarna. Den fjärde avdelningen är fortfarande inte åtgärdad vilket behövs. Ett helhetsgrepp över hela boendet skulle vara fördelaktigt för att uppnå en uppdaterad gemensam standard. Trygghetslarmsystemet behöver bytas ut och Kristallgården ingår i den upphandling som genomförs av

serviceförvaltningen. Förvaltningen har lämnat sitt förslag angående Kristallgården och det har behandlats i stadsdelsnämnden februari 2018.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av Älvsjö, Hägersten-Liljeholmen och Skärholmens stadsdelsförvaltningar.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Att regionen har moderna, funktionella och fräscha boenden/lokaler är viktigt både ur boende- och arbetsmiljöperspektiv. Ett engagerat samarbete och god samverkan mellan stadsdelsförvaltningarna och Micasa och övriga fastighetsägare är en förutsättning för detta. Åtgärder behöver finansieras och planeras in löpande. Inom regionen finns i dagsläget flera boenden som har behov av modernisering och upprustning.

Förvaltningarna ser att det finns behov av profil-/vård- och omsorgsboende för äldre med missbruksproblematik, äldre hemlösa och äldre personer med psykisk ohälsa. Behov finns även av vård- och omsorgsboende för yngre personer med demenssjukdomar.

För närvarande är det en bra balans mellan behoven och efterfrågan på platser avseende dagverksamhet med demensinriktning. Behoven bedöms öka något på sikt. Ingen enhet med social dagverksamhet finns inom regionen vilket innebär krävande och dyra resor/transporter.

Förvaltningarna anser att det kan övervägas om man ska utreda möjligheter till och effekter av att starta social dagverksamhet i Västra Söderort.

Bilagor

1. Regionen Västra söderorts särskilda boenden uppdelat per stadsdel